

पुर्णा International School

Shree Swaminarayan Gurukul, Zundal

संस्कृत कक्षा-8

प्रथमःपाठः सुभाषितानि

कठिन शब्दार्थः

• निर्गुणं	- गुणहीनको	• नराधिपस्य	- राजा का
• अपेया	- न पीने योग्य	• कटुकं	- कड़वा
• साक्षात्	- वास्तव में	• सृजन्ति	- रचना करते हैं
• पिशुनस्य	- चुगलखोरका	• वायसाः	- कौए

शब्दार्थः

• मर्ध्नि	- सिरपर
• पौरुषम्	- मेहनतको
• कपखननं	- कुआं खेदना
• प्रतिक्रियाः	- समाधान
• प्रदीप्ते	- जलनेपर
• गृहे	- घर के
• विप्रदानम्	- मुसीबतों का
• अर्थिनः	- माँगने पर
• वल्कल	- पेड़ की छाल
• दारुभिः
द्वारा	- लकड़ियों के
• महीरुहा	- वृक्ष

अभ्यासः साहित्य

प्र-2 श्लोकांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत-

- (क) समुद्रमासाद्य भवन्त्यपेयाः।
(ख) श्रुत्वा वचः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।
(ग) तद्भागधेयं परमं पशूनाम्।
(घ) विद्याफलं व्यसनिनं कृपणस्य सौख्यम्।
(ङ) पौरुषं विहाय यः दैवम् अवलम्बते।
(च) चिन्तनीया हि विपदाम् आदौ प्रतिक्रियाः।

प्र-3 प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत-

- (क) व्यसनिनः किं नश्यति?
उत्तर-विद्याफलम्।
(ख) कस्यां रोचमानायां सर्वकुलं रोचते?
उत्तर-स्त्रियाम्।
(ग) कस्य यशः नश्यति?
उत्तर-लुब्धस्य।
(घ) मधुमक्षिका किं जनयति?
उत्तर-माधुर्यम्।
(ङ) मधुरसूक्तरसं के सृजन्ति?
उत्तर-मधुमक्षिका।

प्र-4 अधोलिखित-तद्भव-शब्दानां कृते पाठात् चित्वा संस्कृतपदानि लिखत-

यथा-कंजूस

- कड़वा
- पूँछ
- लोभी
- मधुमक्खी
- तिनका

कृपणः

कटुकम्

पुच्छ

लुब्ध

मधुमक्षिका

तृणम्

व्याकरण

प्र-5 अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रियापदं च चित्वा लिखत-

वाक्यानि	कर्ता	क्रिया
यथासन्तः मधुरसूक्त रसं सृजन्ति।	सन्तः	सृजन्ति
(क)निर्गुणं प्राप्य भवन्तिदोषाः।	दोषाः	भवन्ति
(ख)गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।	गुणाः	भवन्ति
(ग)मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत्।	मधुमक्षिका	जनयेत्
(घ)पिशुनस्य मैत्री यशः नाशयति।	मैत्री	नाशयति
(ङ)नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः भवन्ति।	नद्यः	भवन्ति

प्र-6 रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

- (क) गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।
उत्तर-गुणज्ञेषु किं गुणाःभवन्ति?
- (ख) नद्यः सुस्वादुतोयाःभवन्ति।
उत्तर-सुस्वादुतोयाः कासां भवन्ति?
- (ग) लुब्धस्य यशः नश्यति।
उत्तर-कस्य यशः नश्यति?
- (घ) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।
उत्तर-का माधुर्यमेव जनयति?
- (ङ) तस्य मूढिन् तिष्ठन्ति वायसाः।
उत्तर-तस्य कुत्र तिष्ठन्ति वायसाः?

प्र-7 उदाहरणानुसारं पदानि पृथक् कुरुत-

यथा-समुद्रमासाद्य	-	समुद्रम्	+	आसाद्य
माधुर्यमेव	-	माधुर्यम्	+	एव
अल्पमेव	-	अल्पम्	+	एव
सर्वमेव	-	सर्वम्	+	एव
दैवमेव	-	दैवम्	+	एव
महात्मनामुक्तिः	-	महात्मनाम्	+	उक्तिः
विपदामादावेव	-	विपदाम्	+	आदौ + एव